

Pokrajinski festival "l'Unità" in "Dela" v prostorih tržaškega velesejma vas vabi. Prireditve bodo še jutri in v nedeljo

Festival so uradno odprli preteklo nedeljo. Govorila je novoizvoljena senatorka Jelka Gerbec.

Petnajstdnevnik - Quindicinale

Abbon. postale - Gruppo 11/70

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVIII. - Štev. 11

T R S T - 16. julija 1976

150 lir

Ob sestavljanju nove vlade

Splošno demokratizacijo je treba pomakniti naprej

Komunist Pietro Ingrao izvoljen za predsednika poslanske zbornice

Po tridesetih letih je končno prevzel vodstvo ene veje parlamenta komunistični predstavnik. Tovariš Pietro Ingrao je namreč postal v ponedeljek, 5. julija predsednik poslanske zbornice. Kakor je znano, je bil zadnji komunistični predsednik veje parlamenta tovariš Umberto Terracini, ki je pa moral svoje mesto zapustiti pod silo razmer leta 1946.

Brez dvoma gre za zgočovinski dogodek, ki se je mogel uresničiti po veliki uveljavitvi KPI 20. in 21. junija in spričo novih razmer, ki so jih ustvarile v državi letošnje volitve.

Krščanska demokracija se je morala sprijazniti z dejstvom, da nima več prostora za manevriranje, oziroma da se je njen prostor, kljub temu da je v glavnem ohranila svojo številčno težo, znatno zožil in da mora upoštevati voljo in hotenje volivcev, ki so se tako jasno izrekli.

Zelo je torej pozitivno, da so mogli predstavniki strank ustavnega loka skupno sestiti za mizo, se trezno pogovoriti in skleniti sporazum, ki je predvideval izvo-

litev komunističnega zastopnika na mesto predsednika poslanske zbornice, predstavnika krščanske demokracije pa na mesto predsednika senata.

To dejstvo je zelo pozitivno iz več razlogov. Oba predsednika sta bila izvoljena s pretežno večino in sicer že ob prvem glasovanju. Na ta način se je preprečilo nepotrebno tratenje dragocenega časa. Oba predsednika uživata široko volilno podporo.

A dejstvo je pomembno predvsem zaradi tega, ker je sad dogovora demokratičnih in antifašističnih sil v državi, ki so se sestale na najvišji ravni ter prvič sklenile sporazum za skupno upravljanje zbornic. Dogovor je upošteval poleg predsedniških mest, tudi mesta podpredsednikov, tajnikov in kvestorjev zbornic. Bilo je to edino mogoče in stvarno izhodišče v danem položaju.

Na ta način se začenja trgati stara zakoreninjena protikomunistična diskri-

JELKA GERBEC

(Nadaljevanje na 2. strani)

Glavni shod bo v nedeljo ob 20.30
Govorili bodo:
Adalberto Minucci
član osrednjega vodstva KPI
Giorgio Rossetti
tajnik tržaške federacije KPI
in **Albin Škerk**
župan občine Devin-Nabrežina

Komunisti in vlada

Kriza se ni zaključila, kriza še šele začena. Predsednik republike Leone je poveril Andreottiju mandat, naj sestavi vlado. To je formalno neoporečno, toda vsiljuje se glavno vprašanje: kakšno vlado, s kom, ob kakšnem programu?

Ob vseh teh vprašanjih pa bo morala krščanska demokracija, stranka relativne večine, voditi računa z drugimi silami. In ne gre samo za parlamentarno aritmetiko, ki je kljub temu zapletena, pač pa za politične odnose in izbire, ki jih mora ta stranka narediti sedaj, potem ko jih je prejšnje mesece odlagala v nedogled in tvegala tudi predčasne volitve zato.

Kakšne izbire, torej. Lahko bi najbolj kočljiva vprašanja "vladanja" strnili v tri skupine: gospodarstvo, reforme, demokratizacija.

Glede gospodarstva ni kaj veliko pisati, saj razume vsakdo, da tako, kot doslej, ni mogoče več naprej. Vlada ni bila kos problemom, Italija se je rušila finančno in v svoji proizvodni strukturi. Potrebna je preusmeritev, ki jo je sindikalno gibanje nakazalo že pred par leti, a ga vlada doslej ni hotela poslušati. Zadovoljevala se je z denarniškim manevri. Sedaj se vprašanje postavlja z vso silo in dramatičnostjo (jug, poldrugi milijon brezposelnih, predvsem pa brezposelni mladina in ženske), da bi vsako odlašanje bilo lahko tako kvarno, da bi poti nazaj ne bilo več. Vlada lahko reši Italijo iz gospodarske krize, toda samo pod pogojem, da sprejme zahteve, ki jih postavljajo politična leвица in sindikati: potrebna je mobilizacija vseh razpo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Splošno demokratizacijo je treba pomakniti naprej

(Nadaljevanje s 1. strani)

minanta in se začenjajo rušiti trdovratna prejudicialna stališča v pogledu komunistov. Kot znano, ta stališča niso dopuščala da bi KP i po vojni nudila svoj doprinos z mesta, ki bi ji po vsej pravici pripadalo, (saj so komunisti veliko žrtvovali za časa oboroženega boja proti fašizmu in za uresničenje republike in ustave).

Ta "zamuda" je povzročila državi veliko škode, ker dosedanje vladne koalicije niso znale in mogle rešiti težkih vprašanj, ki tarejo državo. Komunistom pa ni bilo dovoljeno, da bi s svojo organizacijsko sposobnostjo, s svojimi idejami, s svojo politično usmeritvijo in s svojimi izbirami — vedno povezanimi s potrebami in zahtevami ljudskih in delovnih množic — s svojim kvalitetnim doprinosom mogli prispevati za gradnjo nove družbe in novih socialnih razmer.

Ta proces se bo moral nadaljevati, ako se hoče resnično premostiti obstoječi položaj.

Sedaj se postavlja nujno vprašanje sestave nove vlade.

Komunisti smo trdno prepričani, da nova vlada nikakor ne more ponavljati starih formul in da mora odgovarjati zahtevam, ki so jih izpričali volivci na junijskih volitvah. Nova vlada se mora osnovati na široki ljudski podlagi in se mora uresničiti ob prizadevanju in sodelovanju vseh demokratičnih sil, se pravi mora biti vlada vsedržavne solidarnosti.

Taka vlada je toliko bolj potrebna in nujna spričo težkih gospodarskih razmer, ki se čedalje bolj poostrejuje. Omeniti gre n. pr. nenehno naraščanje cen, ki zelo bremeni široke delavske množice in še zlasti upokojene, pa tudi težak položaj številnih produktivnih obratov. (Zgovoren je primer podjetij skupin "Calza Block", katerih nameščenci, tudi v Trstu, so te dni zasedli obrate in se odločno bojujejo proti ukinitvi dejavnosti. In delavci "Calza Block" nimajo niti pravice do dopolnilne blagajne, niti do podpore za brezposelne).

Taka vlada je potrebna za to, da se uredijo socialne razmere, ki so tako težke in zapletene: je pa potrebna tudi za to, ker je že skrajni čas, da se resno in odločno postavi proti nasilju in prevratniškemu načrtom, da se zada dokončni udarec strategiji napetosti, ki jo oživljajo reakcionarne sile, in da se pretrže neskončna veriga ubojev. Zgovoren je primer državnega pravdnika v Rimu dr. Ocorsija, ki so ga fašistični "ordinovisti" umorili pred nekaj dnevi.

In še: taka vlada je nujno potrebna tudi za to, da se pomakne naprej stopnja splošne demokratizacije, da se v celoti uveljavi republiška ustava, in da se — končno — doseže zakon za globalno zaščito in nemoten razvoj Slovencev v Italiji ter čimprej ratificira Osimski sporazum med Italijo in Jugoslavijo.

Komunisti in vlada

(Nadaljevanje s 1. strani)

ložljivih delovnih sil in virov bogastva, strogo načrtovati posege, težiti k polni zaposlitvi. Vse to lahko naredi vlada, ki bi uživala najširšo podporo med ljudstvom in bi se sporazumela s sindikalnim gibanjem. Skratka, vlada, ki naj ima "opozicijo" predvsem na desnici, med reakcionarnimi silami politične in gospodarske desnice.

Bodo demokristjani, bo Andreotti temu kos?

Drugo vprašanje so reforme. Skoraj petnajst let so jih demokristjani odlagali, ker so se bali reakcij med tistimi, pri katerih so uživali podporo — privilegiranih slojih. Lahko bi rekli, da je absurd, da mora KD reforme sprejeti prav sedaj, ko se je na njenem simbolu osredotočilo morda največ glasov teh slojev in ji dalo znanih 38 odstotkov. Prav zato, kajti 38 odstotkov niso večina in KD ne more več kovati zaveznistev zdaj z enim, zdaj z drugim. Vse poti so ji zaprte, razen pogovarjanja z levico. To dobro ve in se počasi pripravlja, da bo plačala ustrežno ceno.

Tretje vprašanje, za katerega menimo, da je bistveno, je demokratizacija države. Tovariši socialisti so na tem vztrajali najdlje. Gre za preosnovo nekaterih državnih služb, kot sta SID in vrhovi policije, reforma kazenskega in drugih postopnikov, za sindikat policije, odpravo fašističnih norm iz italijanskega javnega življenja itd. Skratka, po 31 letih zahteva levica v Italiji, naj vlada uresniči ustavo. Ni treba posebej poudarjati, da bo tudi vprašanje narodnih manjšin, specifično naše, slovenske, poudarjeno na pogajanjih ali srečanjih, ki bi se jih za sestavo

vladnega programa udeležilo odposlanstvo naše partije.

Bo torej Andreotti vsemu temu kos?

Komunistom niso bistvena imena tega ali onega mandatarja. Pač pa je tovariš Berlinguer dovolj jasno pojasnil stališče glede sestave vlade: pripravljeni smo sprejeti svoje odgovornosti v večini, pri sestavi vladnega programa, v sami vladi. To terjajo problemi sodobne Italije in tudi izid volitev 20. junija. Potrebni so pogovori med demokratičnimi strankami, kjer naj se oblikuje program vlade in ugotovi, kdo spada v večino in kdo ne. Kako bomo to ugotovili? Predvsem na ustreznosti vladnega programa izvirnim zahtevam vsake stranke. Nikakor ne moremo sprejeti lekcije ravnatelja demokrščanskega lista "Il Popolo", Tržačana Belcija, po katerem naj bi bilo v desetih božjih zapovedih napisano, da je KPI usojeno na veke, da bo v opoziciji, medtem ko je KD priklenjena na vlado.

Kaj pa če druge stranke teh naših zahtev ne bodo sprejele? Tedaj naj same povedo, predvsem KD, kaj nameravajo, s kom in zakaj mislijo vladati. Komunisti si pridružujemo pravico, da vlado ocenimo in ocenimo njen program. Potem se bomo oceni ustrežno ravnali.

Kdor je morda računal na to, da se s komunisti da sklepati dogovore "pod mizo" ali kar tako, se je očitno motil. Ne mudi se nam v vlado, če pa bi kazalo, da moramo sprejeti vladne odgovornosti, tega ne bi nikoli storili zaradi enega ali dveh ministrskih stolčkov, pač pa zaradi interesov delovnih ljudi, ki jih branimo.

Razplet krize vsekakor ne bo preprost, niti hiter. Stranke s vsekakor postavljene pred preizkušnjo, ali so se otresle dosežanje okostenelosti formul in vsebine. Videli bomo, kdo je bil prestal in kako.

St.S.

Dopis iz Nabrežine

V devinsko-nabrežinski občini smo zadnje dni zabeležili več zanimivih dogodkov. Med najvažnejšimi naj omenimo izredno dobro uspelo vinsko razstavo. Ta ljudska prireditev, ki jo že petnajsto leto organizira občinska uprava, ob sodelovanju domačih vinogradnikov, je pritegnila veliko množico obiskovalcev in pokuševalcev žlahtne kapljice. Presenetila nas je javna nagraditev razstavljalcev, ki je bila tokrat zelo ugodna za vinogradnike iz Mavhinj; od šestih razpoložljivih nagrad, in od teh obe prvi, so jih mavhinski vinogradniki odnesli pet. Za belo vino je prejel prvo nagrado domačin Almiro Gabrovec, za črno pa Stanko Žužek.

Izkazalo se je, da ta pobuda vzbuja med občinstvom veliko zanimanja in odobravanja ter obenem ugodno vpliva na proizvajalce vina, ki se trudijo za dvig kakovosti in količine pridelka. Zato menimo, da bo treba to hvalevredno pobudo še nadalje ohraniti in spopolniti z večjo soudeležbo zainteresiranih proizvajalcev.

V okvir sporeda vinske razstave je bilo tudi letos vključeno nagrajevanje šolskih otrok, ki so se udeležili športnih "Mladinskih iger". Nagrajevanja mladih športašev, ki se je vršilo v nedeljo do-

poldne na trgu v Nabrežini, so se udeležili občinski upravitelji in predstavniki šolskih oblasti ter nekateri umetniški ustvarjalci, ki so pripomogli k uspehu "Mladinskih iger".

Pretekli ponedeljek je bila na županstvu v Nabrežini važna seja občinskega

(Nadaljevanje na 12. strani)

FESTIVAL KOMUNISTIČNEGA TISKA V NABREŽINI

Petek, 23. julija ob 17. uri otvoritev, ob 20. uri ples z ansamblom "Praprot".

Sobota, 24. julija ob 18. uri okrogla miza na temo "Osimski sporazum in krajevne skupnosti", ob 20.30, nastop skupine "Canzoniere popolare veneto", ob 22.30 ples z ansamblom "Praprot".

Nedelja, 25. julija ob 10. uri mladinski slikarski ex-tempore, ob 18. uri nagrajevanje udeležencev slikarskega ex-tempore in govor, ob 20. uri ples z ansamblom "Veseli planšarji".

Delovali bodo dobro založeni kioski ter enoteka.

Dokument konference komunističnih in delavskih partij evropskih držav

Za mir, varnost, sodelovanje in družbeni napredek v Evropi

Za točno in popolno uresničevanje stališč zaključnega dokumenta konference v Helsinkih, ki se nanašajo na narodnostne manjšine in to s strani vseh držav.

Konferenca komunističnih in delavskih partij evropskih držav, ki je bila 29. in 30. junija v Berlinu, je sprejela dokument, ki ga objavljamo v celoti:

V Berlinu, glavnem mestu Nemške demokratične republike, je bila 29. in 30. junija 1976 konferenca 29 komunističnih in delavskih partij Evrope. Na konferenci so sodelovale delegacije naslednjih partij:

Komunistična partija Belgije — namestnik predsednika Jean Terfve; Bolgarska komunistična partija — prvi sekretar CK Todor Živkov, Komunistična partija Danske — predsednik Knud Jespersen, Nemška komunistična partija — predsednik Herbert Mies, Enotna socialistična partija Nemčije — generalni sekretar CK Erich Honecker, Komunistična partija Finske — predsednik Arne Saarinen, Francoska komunistična partija — generalni sekretar Georges Marchais, Komunistična partija Grčije — prvi sekretar CK Harilaos Florakis, Komunistična partija Velike Britanije — generalni sekretar Gordon MacLennan, Komunistična partija Irske — generalni sekretar Michael O'Riordan, Italijanska komunistična partija — generalni sekretar Enrico Berlinguer, Zveza komunistov Jugoslavije — predsednik Josip Broz Tito, Komunistična partija Luxemburga — predsednik Dominique Urbani, Komunistična partija Nizozemske — predsednik Henk Hoekstra, Komunistična partija Norveške — predsednik Martin Gunar Knutsen, Komunistična partija Avstrije — predsednik Franz Muhri, Poljska združena delavska partija — prvi sekretar Edward Gierek, Komunistična partija Portugalske — generalni sekretar Alvaro Cunhal, Rumunska komunistična partija — generalni sekretar Nicolae Ceausescu, Komunistična partija San Marina — predsednik Ermenegildo Gasperoni, Leva komunistična partija Švedske — prvi sekretar Lars Werner, Partija dela Švice — član politbiroja in sekretar CK Jakob Leichter, Komunistična partija Sovjetske zveze — generalni sekretar CK Leonid Brežnjev, Komunistična partija Španije — generalni sekretar Santiago Carrillo, Komunistična partija Češkoslovaške — generalni sekretar CK Gustav Husak, Komunistična partija Turčije — generalni sekretar CK J. Bilen, Madžarska socialistična delavska partija — prvi sekretar CK Janos Kadar, Enotna socialistična partija Zahodnega Berlina — namestnik predsednika partije Erich Ziegler, Napredna delavska partija Cipra (AKEL) — član politbiroja CK Christo Petas.

Predstavniki teh partij so izmenjali misli o omenjenem krogu vprašanj, ki zadevajo boj za mir, varnost, sodelovanje in družbeni napredek v Evropi. K uresničenju teh smotrov je pripravljena prispevati vsaka partija, ki sodeluje na konferenci.

Udeleženci konference poudarjajo trdno odločnost svojih partij, da tudi v prihodnje na podlagi politične linije, ki jo je povsem samostojno in neodvisno izdelala in sprejela vsaka partija v skladu z družbenoekonomskimi in političnimi pogoji ter nacionalnimi posebnostmi vsake države, nadaljujejo dosleden boj, da bi dosegli smotre miru, demokracije in družbenega napredka, kar ustreza splošnim interesom delavskega razreda, demokratičnih sil in ljudskih množic vseh držav.

S svojo opredeljenostjo izjavljajo, da politika miroljubnega sožitja, aktivno sodelovanje držav, ne glede na njihovo družbeno ureditev in popuščanje mednarodne napetosti, ustrezajo tako interesom vsakega naroda kakor tudi napredku vsega človeštva in ne samo, da nikakor ne pomenijo političnega in družbenega statusa quo v različnih državah, temveč, nasprotno, ustvarjajo najboljše pogoje za razvoj boja delavskega razreda in vseh demokratičnih sil, za uveljavitev neodtujljive pravice vsakega

naroda, da svobodno izbira pot svojega razvoja in hodi po tej poti, za boj proti vladi monopolov, za socializem.

* * *

Udeleženci konference so ugotovili, da so v mednarodnem položaju nastopile bistvene pozitivne spremembe, ki so rezultat spremenjenega razmerja sil v korist miru, demokracije, narodne osvoboditve, neodvisnosti in socializma, rezultat krepitve boja ljudskih množic in širokih političnih in družbenih sil. To je določilo proces prehoda od politike napetosti in soočenja k izvajanju smeri za popuščanje napetosti, normalizacijo in vsestranski razvoj novih odnosov in sodelovanja med državami in narodi.

Na tej podlagi je nastal nov položaj v Evropi. Pomembni problemi, ki so zastupljali mednarodno ozračje, všteti tudi nekatere probleme, ki so ostali nerešeni po drugi svetovni vojni, so bili urejeni s pogovori; sklenjeni so bili številni dogovori, sporazumi, deklaracije in drugi dogovori med državami v duhu miroljubnega sožitja. Vse to je ustvarilo pogoje za razvoj novih odnosov in sodelovanje med državami, za premagovanje razdelitve celine na konfrontirana vojaška bloka in za razorožitev.

Že dejstvo, da je bila v Helsinkih konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi, jasno odseva spremembe, do katerih je prišlo na celine in so rezultat zmage narodov v vojni proti fašizmu ter izražajo njihovo voljo, da žive in sodelujejo v miru in varnosti in da gradijo svojo prihodnost v skladu s svojimi zakonitimi prizadevanji. Ta konferenca, ki je zgodovinskega pomena, je izdelala in utrdila načela prijateljskih odnosov in sodelovanja med državami, to so: suverena enakopravnost, spoštovanje pravic, ki iz nje izhajajo, neuporaba sile ali grožnje s silo; nedotakljivost meja; ozemljsko celovitost držav; miroljubno urejanje sporov; nevmišavanje v notranje zadeve; spoštovanje človeških pravic in temeljnih svoboščin, všteti svobodo misli, vesti, vere in prepričanja; enakopravnost in pravice do samoodločbe narodov; sodelovanje med državami in dosledno izpolnjevanje mednarodnih pravnih obveznosti.

Konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi je potrdila možnost in stvarno korist, da najbolj zamotane mednarodne probleme obravnava in rešuje ob udeležbi vseh prizadetih držav na podlagi njihove popolne enakopravnosti. Odprla je nove perspektive za nadaljnjo krepitev miru in varnosti, za ploden razvoj odnosov in sodelovanja med vsemi državami Evrope. To bo imelo pozitivne posledice za vse narode sveta.

Učinkovitost dogovorov v Helsinkih bo v odločilni meri odvisna od tega, kako dosledno in točno se bodo vse države — članice ravnale po desetih načelih, ki so jih uskladile, in kako bodo izpolnjevale vse določbe zaključnega dokumenta, ki predstavlja celoto. Ta učinkovitost bo toliko večja, kolikor bolj bodo države članice dosledno nadaljevale svoja prizadevanja za graditev evropske varnosti in razvoj enakopravnega sodelovanja v duhu dogovorov, doseženih na konferenci. To so neogibne predpostavke, če naj popuščanje napetosti postane nepretrgan, vse bolj vitalen in vsestranski vseobsegajoč proces. Kot kažejo dosedanje izkušnje, so za uresničenje tega smotra potrebni novi aktivni napor komunističnih in delavskih partij, vseh demokratičnih in miroljubnih sil, široke javnosti in ljudskih množic naše celine.

Demokratičen in antifašističen boj delavskega razreda in ljudskih množic v zahodni Evropi je dosegel danes novo stopnjo. Strmoglavljen je bil fašistični režim na Portugalskem. V tej državi poteka boj za globoke demokratične in družbene preobrazbe. V Grčiji so strmoglavili fašistično diktaturo. Monarhija v Španiji, dediščina zadnje trdnjave fašizma v Evropi, si prizadeva nadaljeva-

Dokument

ti frankizem kljub naraščajoči in enotni opoziciji vseh antifašističnih in demokratičnih sil. V vsej kapitalistični Evropi se je razširilo gibanje delovnih ljudi in naprednih sil, ki žele uresničiti demokratične spremembe na vseh področjih ekonomskega, družbenega in političnega življenja.

Udeleženci konference pozdravljajo zgodovinsko zmago vietnamskega ljudstva in zmagi narodov Laosa in Kambodže nad imperialističnimi agresorji in notranjo reakcijo. Te zmage, ki imajo mednarodni pomen, dokazujejo, da ni sile, ki bi bila sposobna zlomiti voljo narodov, da se bojujejo za svobodo in neodvisnost.

Pomemben prispevek k stvari miru in varnosti je konec portugalske kolonialne vojne in izbojevanje narodne neodvisnosti ljudstev Gvineje-Bissaó Mozambika, Sao Tomeja, Kapverdskih otokov in Angole, kar približuje padec rasističnih režimov na jugu Afrike, kakor tudi boj vseh drugih osvobodilnih gibanj za popolno uničenje kolonializma.

Zlom imperialistične blokade Kube, mednarodno priznanje Nemške demokratične republike in normalizacija odnosov številnih držav z Nemško demokratično republiko bistveno prispevajo k utrditvi mednarodne varnosti in pozicij socializma.

Vse to je rezultat dolgoletnega boja vseh antiimperialističnih, demokratičnih in naprednih sil.

Po zaslugi svojega razvoja, nenehne ekonomske rasti, ki izvira iz same narave socialistične družbe, ki služi interesom delovnih množic, po zaslugi svoje zunanje politike, usmerjene k utrjevanju miroljubnega sožitja, ki ima vse večji vpliv na mednarodne odnose, imajo socialistične države izjemno vlogo pri preprečevanju nove svetovne vojne, utrjevanju mednarodne varnosti in pri nadaljnjem razvijanju procesa popuščanja napetosti.

Vsi narodi, ki so izbojevali svojo svobodo in neodvisnost, so postali vplivna mednarodna sila. Gibanje neuvrčenih držav, v katerem sodeluje večina dežel v razvoju, je zdaj eden izmed najpomembnejših dejavnikov svetovne politike. To gibanje aktivno prispeva k boju za mir, k varnosti, popuščanju napetosti in k enakopravnemu sodelovanju, za ustvaritev pravičnega sistema mednarodnih političnih in ekonomskih odnosov, k boju proti imperializmu, kolonializmu, neokolonializmu in vsem oblikam gospodstva in izkoriščanja.

V kapitalističnih državah raste dejavnost delavskega razreda in drugih širokih družbenih in političnih sil, ki se zavzemajo za mir in sodelovanje med narodi in pomenijo pomemben dejavnik v boju za okrepitev popuščanja napetosti.

V teh državah se vse bolj krepi boj delavskega razreda, ki je poglavitna sila družbenega razvoja, ki izraža interese vseh delovnih množic, se bori za družbeni napredek in splošne narodne interese — pa tudi boj drugih demokratičnih in antimonopolističnih sil. Ta boj je usmerjen proti koreninam vladanja monopolističnega kapitala. Za vse širše družbene plasti postaja očitna zgodovinska nujnost zamenjava kapitalistične družbe s socialistično družbo, ki se gradi v skladu z voljo vsakega naroda.

V nevtralnih državah se krepijo sile ljudskih množic, ki terjajo učinkovitejšo izkoriščanje možnosti statusa nevtralnosti v interesu miru in utrjevanja varnosti na naši celini.

K zboljšanju političnega ozračja na svetu in v Evropi je prispeval in prispeva boj vseh antiimperialističnih, antikolonialnih in naprednih sil.

Vsi ti dejavniki so odločilnega pomena za afirmacijo politike miroljubnega sožitja in razvoj aktivnega sodelovanja med vsemi državami kot edine alternative svetovni jedrski vojni.

Vse to odpira nove možnosti za uspešen boj narodov za nadaljnjo preobrazbo mednarodnih odnosov v Evropi in duhu popuščanja napetosti, za demokracijo in napredek. Vse to prispeva k naraščanju vpliva idej socializma na družbeni razvoj.

Udeleženci konference so ugotovili napredek, dosežen pri popuščanju napetosti. Hkrati poudarjajo, da svetovni mir nikakor še ni zajamčen, da se popuščanje napetosti še ni utrdilo in da so na poti k trajni varnosti in sodelovanju še resne ovire.

Koncentracija oboroženih sil v Evropi, ki razpolagajo z najnevarnejšo rušilno zmogljivostjo, okrepljeno nadaljevanje oboroževalne tekme, kopičenje vse večjih zalog orožja, vstevši tudi sredstva za množično uničevanje, ohranjanje tujih vojaških oporišč in tujih oboroženih sil na ozemlju drugih držav, imperialistični pritisk in vmešavanje v notranje zadeve, so vir neposredne grožnje miru, varnosti in sodelovanja med državami in ovire na

poti uresničevanja prizadevanj evropskih narodov po neodvisnosti in napredku.

Politika imperializma, neokolonializma in vse oblike zatiranja ter izkoriščanja ostajajo poglavitna grožnja miru, neodvisnosti in enakopravnosti narodov. Hkrati pa neenakomeren gospodarski razvoj, neenakopravni ekonomski in politični odnosi predstavljajo vir napetosti in sporov ter so resna ovira na poti k neodvisnosti in družbenemu napredku.

Pozicije imperializma, katerega narava se ni spremenila, so se poslabšale zaradi sprememb v razmerju sil. To se kaže v tem, da imperializem ni več sposoben uničiti zgodovinskih dosežkov socializma niti zadržati nezadržnega napredovanja progresivnih sil, gibanj za osvoboditev in neodvisnost narodov.

Težave, ki jih preživlja imperializem, so rezultat nadaljnega poglobljanja splošne krize kapitalističnega sistema, ki zajema vsa področja življenja kapitalistične družbe — ekonomsko, socialno, moralno in politično — ter se ponekod zrcali v različnih oblikah in obsegih v različnih državah. S posebno ostrino se pojavljajo take značilnosti sedanje resne krize, kot so kronična inflacija, kriza monetarnega sistema, naraščajoča neizkoriščenost proizvodnih zmogljivosti, nezaposlenost proizvodnih zmogljivosti, nezaposlenost milijonov delovnih ljudi. Ta kriza ima povsod hude posledice za pogoje dela in življenja delavskega razreda, kmetov in srednjih slojev in zlasti hudo zadeva mladino in ženske, kot tudi tuje delavce. Krizo spremljajo pojavi moralnega razpada in pretresi, ki pričajo o političnem bistvu krize.

Kriza poraja globoka protislovja v mednarodnih političnih in ekonomskih odnosih. Zrcali se tudi v ostrih trgovinskih sporih, ogorčenem konkurenčnem boju med monopolističnimi skupinami posameznih držav, vstevši tiste, ki so v Evropski gospodarski skupnosti kot tudi v protislovjih med kapitalističnimi monopoli in državami v razvoju.

Vse to dokazuje, da ekonomska in socialna struktura kapitalistične družbe vse bolj prihaja v protislovje s potrebami delovnih ljudi in ljudskih množic kot tudi z zahtevami družbenega napredka in demokratičnega političnega razvoja.

Delavski razred in delovni ljudje kapitalistične Evrope se bojujejo za demokratično rešitev te krize, ki ustreza interesom ljudskih množic in odpira pot k socialistični preobrazbi družbe.

Reakcionarni krogi velikega kapitala poskušajo najti izhod iz tega položaja z omejevanjem demokratičnih in socialnih pravic ljudskih množic in s prelaganjem bremen krize nanje. Hkrati si te sile prizadevajo preprečiti politiko pouščanja napetosti in aktivnega sodelovanja, porušiti rezultate konference v Helsinkih in v mednarodnih odnosih znova ustvariti ozračje napetosti in soočanja. Še vedno obstajajo sile, ki se zavzemajo za povrnitev k politiki hladne vojne, ki je pripeljala do razdelitve celine na konfrontirana bloka. Proti tej politiki so se bojevale in se bojujejo komunistične partije in druge demokratične in miroljubne sile.

Tekma v oboroževanju se mora ustaviti in začeti je treba proces zmanjševanja oborožitve in oboroženih sil. Naraščajoči izdatki za oboroževanje vse huje bremenijo delovne ljudi in ljudske množice. Če bi ta velikanska sredstva uporabili za izboljšanje življenjske ravni narodov, za premagovanje ekonomske zaostalosti, za pomoč in podporo deželam v razvoju in za varstvo človekovega okolja, bi to silno koristilo napredku vsega človeštva.

Za te smotre se bojujejo socialistične, neuvrčene in druge miroljubne države, komunistične sile Evrope. Premagovanje odporov, ki jih v tem pogledu nudijo reakcionarni krogi v državah NATO ter druge konservativne sile, je neodložna stvar, ki je življenjskega pomena za vse narode naše celine.

Partije, udeleženke na konferenci, ki se zavzemajo za odpravo razdeljenosti Evrope na bloke in za politiko razorožitve, se izrekajo proti vsem ukrepom, ki temu nasprotujejo.

Boj za mir, popuščanje napetosti, varnost in uporabo načel miroljubnega sožitja, za krepitev medsebojnega zaupanja med narodi in državami in boj za nove ekonomske in politične dosežbe delovnih ljudi, za družbeni napredek, sta med seboj v tesni zvezi.

Komunistične in delavske partije, ki sodelujejo na konferenci, menijo, da je te smotre mogoče doseči toliko hitreje, kolikor učinkovitejši bodo napor, da se onemogočijo vse tendence reakcionarnega in avtoritarnega značaja, da se zaustavi tekma v oboroževanju, doseže razorožitev in da se omeji in obvlada oblast monopolov v življenju posameznih držav in v mednarodnih odnosih.

Sodijo, da je boj za popuščanje napetosti pomemben prispevek v ustvarjanju takih mednarodnih pogojev, ki prispevajo k družbenemu napredku. Menijo, da vse širše uveljavljanje načel

Dokument

miroljubnega sožitja, zlasti — kar zadeva Evropo — načel, ki so vsebovana v zaključnem aktu helsinške konference, ustvarja ugodne pogoje za popolno neodvisnost in samostojen razvoj držav in pospešuje boj narodov za ekonomski in družbeni napredek. Ustvarja ugodnejše pogoje za boj gibanj za demokratično in socialistično preobrazbo v kapitalističnih državah. Prispeva k nadaljnjemu in vsestranskemu, ekonomskemu, socialnemu in političnemu razvoju socialističnih držav in k vse popolnejšemu uresničevanju možnosti socialistične družbe.

Zaradi delovanja vseh teh dejavnikov raste prizadevanje narodov po pravičnosti in miru. Hkrati zavzemajo ideali socializma vse pomembnejše mesto v zavesti vse širših množic.

Komunistične in delavske partije evropskih držav so imele skupaj z drugimi demokratičnimi in miroljubnimi silami odločilno vlogo pri političnih akcijah, ki so omogočile preobrat k popuščanju napetosti, krepitvi varnosti in sodelovanja v Evropi. Partije, udeleženske na konferenci, se bodo tudi v prihodnje aktivneje zavemale za Evropo miru, sodelovanja in družbenega napredka.

V tem smislu bodo razvijale svoje internacionalistično, tovariško, prostovoljno sodelovanje in solidarnost na temelju velikih idej Marxa, Engelsa in Lenina, ob strogem spoštovanju enakopravnosti in suverene neodvisnosti vsake partije, nevmešavanja v notranje zadeve in spoštovanja svobode izbire različnih poti v boju za progresivne družbene preobrazbe in socializem. Boj za socializem v svoji državi in odgovornost vsake partije pred svojim delavskim razredom in narodom, sta povezana z vzajemno solidarnostjo delovnih ljudi vseh držav, vseh naprednih gibanj in narodov v boju za svobodo in krepitev neodvisnosti, za demokracijo, socializem in mir na vsem svetu.

Komunistične in delavske partije se zavedajo, da more biti Evropa napredka in miru samo rezultat večstranskih naporov, rezultat zблиževanja, razumevanja in sodelovanja najširših političnih in družbenih sil.

Menijo, da je nujen dialog in sodelovanje med komunisti in vsemi drugimi demokratičnimi in miroljubnimi silami. Pri tem izhajajo iz tistega, kar jim je skupno in se zavzemajo za odpravo nezaupanja ter zakoreninjenih predsodkov, ki lahko ovirajo njihovo sodelovanje.

Imajo za svojo dolžnost, da opozorijo vse ljudske sile na škodo, ki jo militantni antikomunizem zadaja razvoju gibanja za napredek in mir. Komunistične partije nimajo za antikomuniste vseh tistih, ki ne soglašajo z njihovo politiko, ali, ki zavzemajo kritično stališče do njihove dejavnosti. Antikomunizem je in ostaja orodje, ki se ga poslužujejo imperialistične in reakcionarne sile, ne samo proti komunistom, temveč tudi proti drugim demokratom in demokratičnim svoboščinam. Te sile uprizarjajo kampanje proti komunističnim partijam, socialističnim državam, začeniši pri Sovjetski zvezi, proti silam socializma in napredka, kampanje, katerih smoter je diskreditirati politiko in ideale komunistov v očeh ljudskih množic, da ne dovolijo enotnosti delavskega gibanja in sodelovanja demokratičnih in ljudskih sil. V interesu ljudskih množic za napredek in demokratičen razvoj je, da se osami in premaga antikomunizem. Komunistične in delavske partije bodo ravnale tako, da bodo njihova politika in ideali pravičnosti in napredka, katerih nosilci so, postali vse bolj sila, ki prispeva k najširši enotnosti delovnih ljudi in ljudskih množic.

Udeleženci konference pozdravljajo uspehe, dosežene v vrsti držav in v mednarodnem življenju, pri razvoju sodelovanja med komunističnimi in socialističnimi ali socialdemokratskimi strankami. Menijo, da poglobljivi interesi delavskega razreda in vseh delovnih ljudi zahtevajo premagovanje obstoječih preprek, ki ovirajo sodelovanje in zapletajo boj delovnih množic proti monopolističnemu kapitalu, proti reakcionarnim in konservativnim silam.

Komunistične in delavske partije, udeleženske na konferenci, znova potrjujejo, da zavračajo vsako politiko in pogled na svet, ki po svojem bistvu pomenita podrejanje delavskega razreda kapitalističnemu sistemu. Poudarjajo svojo voljo, da se dosledno zavzemajo za krepitev svojih partij in razširitev svojih zvez in delavskim razredom in vsemi delovnimi množicami. Hkrati znova poudarjajo pripravljenost, da dajo svoj prispevek k enakopravnemu sodelovanju z vsemi demokratičnimi silami, zlasti pa s socialističnimi in socialdemokratskimi strankami v boju za mir,

demokracijo in napredek družbe.

Boj, ki ga bijejo komunistične partije in demokratične sile kapitalističnih držav naše celine za odpravo vseh ostankov fašističnih režimov, za razvoj demokracije, za mir, proti stalno naraščajoči grožnji, ki jo predstavlja delovanje mednarodnih monopolov in multinacionalnih družb, za suverenost in neodvisnost vsake države, ima velik pomen, da se spremeni Evropa v celino miru in napredka.

Komunistične in delavske partije, ki sodelujejo na konferenci, poudarjajo, da imajo delovni ljudje skupne interese in da imajo njihove skupne akcije odločilno vlogo pri učinkoviti obrambi njihovih pravic. Zato imajo za pomembno, da vsi delovni ljudje, ne glede na njihove politične in verske poglede, združijo napore v boju za svoje življenjske interese.

Vpliv delavskega razreda raste po zaslugi združitve naporov njegovih sindikalnih organizacij v nacionalnem in mednarodnem oziru. Komunisti bodo še naprej podpirali v vsakem oziru prizadevanje za enotnost, ki raste v sindikalnih organizacijah, ter za njihovo samostojno delovanje.

Pomembno vlogo v boju za pravice delovnih ljudi za demokratizacijo in mir imajo vse širše katoliške sile, pripadniki drugih veroizpovedi. Komunistične in delavske partije se zavedajo nujnosti dialoga in skupnih akcij s temi silami, ki so neločljivo povezane z bojem za razvoj Evrope v demokratičnem duhu, v smeri družbenega napredka.

Komunistične in delavske partije, ki sodelujejo na konferenci, se obračajo na ženske, katerih udeležba v poklicnem življenju in v vsakdanjem družbenem in političnem boju raste, s pozivom, da povečajo svoj prispevek k skupni stvari vseh sil miru in družbenega napredka, kar je nujna podmena za afirmacijo resnične enakopravnosti in za emancipacijo žensk.

Udeleženci konference podpirajo prizadevanja mladine, v rokah katere je prihodnost naše celine, da sodeluje z rastočo energijo v boju za Evropo miru, napredka in svobode, ki gre v smeri socialistične prihodnosti.

Komunistične in delavske partije, ki sodelujejo na konferenci, se obračajo na delavce in uslužbenke, kmete, srednje sloje, znanstveno-tehnično inteligenco, kulturne ustvarjalce, na vse politične kulturne ustvarjalce, na vse politične stranke, množične organizacije in združenja, na vse ljudi, ki so zainteresirani za napredek in mirno prihodnost Evrope, s pozivom, da se aktivno bojujejo za te-le smotre.

1. Za poglobljanje procesa popuščanja napetosti in uresničevanje učinkovitih ukrepov za razorožitev in krepitev varnosti v Evropi

Udeleženci konference pozivajo k zavzetosti za strogo spoštovanje in popolno uresničitev načel in sporazumov, vsebovanih v sklepnem dokumentu konference o varnosti in sodelovanju v Evropi kot tudi vseh dogovorov in sporazumov, ki koristijo stvari miru in varnosti.

Da bi popuščanje napetosti trajno zagotovili in še bolj poglobili ter razširili, je treba v Helsinkih sprejete sklepe podpreti in utrditi z bojem ljudskih množic, za njihovo popolno uresničitev, za brzdanje in izrivanje reakcionarnih sil, ki zavračajo rezultate konference o varnosti in sodelovanju v Evropi in skušajo preprečiti smer k popuščanju napetosti in varnosti narodov.

Udeleženci konference se izrekajo za aktivno delovanje ljudskih množic in vseh miroljubnih sil, da bi — med drugim tudi z njihovimi solidarnimi akcijami — odločno zavrnilo vse poskuse vmešavanja v notranje zadeve katerekoli države in da bi se uprli vsakemu dejanju, ki posega po neodtujljivi pravici vsakega naroda, da svobodno in suvereno odloča o svoji usodi.

Da bi se popuščanje napetosti utrdilo in poglobilo, je treba storiti konkretne ukrepe za razorožitev, za zagotovitev učinkovite varnosti v Evropi z naporom vseh držav ter za odpravo razdelitve celine na vojaška bloka. Evropa more in mora postati zgled praktične uresničitve ukrepov popuščanja napetosti na vojaškem področju.

Za uresničitev teh smotrov so odločilnega pomena množične akcije delavskega razreda, delovnih ljudi in vseh narodov naše celine.

Komunistične in delavske partije Evrope vztrajno apelirajo na vse narode in vlade, da se odločno zavzamejo:

Dokument

- za ustavitev oboroževalne tekme v vseh oblikah, zlasti v jedrski oborožitvi,
 - za pospešitev pogovorov o vprašanih razorožitve v okviru OZN in učinkovite ukrepe, usmerjene k uresničitvi splošne in popolne razorožitve pod strogim mednarodnim nadzorom,
 - za odpravo tujih vojaških oporišč in umik tujih čet ter orožja s tujih ozemelj in za njihovo razpustitev;
 - za sistematično zmanjšanje vojaških proračunov vseh držav, v prvi vrsti držav, ki imajo jedrsko orožje, kot tudi drugih držav, ki razpolagajo z velikimi vojaškimi zmogljivostmi.
- Nujno je treba odpraviti nevarnosti jedrske vojne, ki bi bila največji zločin proti človeštvu.

To terjajo:

- obveznost vseh držav, da se odrečejo jedrskemu orožju in da ne groze z uporabo tega orožja ter da v nikakršnih okoliščinah ne uporabijo sile ali groženj s silo v mednarodnih odnosih,

– ustavitev tekme v jedrskem oboroževanju, vstevši prenosna sredstva za jedrsko orožje, da se prepovedo vsi poskusi z jedrskim orožjem v vseh okoljih,

– da se store učinkoviti ukrepi za umik jedrskega orožja z ozemlja drugih držav in da se prepreči njegovo širjenje, da se ustvari cone brez jedrskega orožja kot korak na poti k splošni in popolni razorožitvi,

– da zmanjšajo jedrsko oborožitev in prenosna sredstva, da se postavi izven zakona in ustavi proizvodnja kot tudi, da se uničijo vse oblike jedrskega orožja.

Vse države, ki to žele, morajo dobiti možnost za izkoriščanje atomske energije v miroljubne namene na podlagi enakopravnosti in brez vsake diskriminacije.

Nadalje se je nujno zavzemati za to:

– da vse države ratificirajo konvencijo o prepovedi in uničenju bakteriološkega orožja,

– da se čimprej sklene pogodba o prepovedi in uničenju kemičnega orožja in drugih sredstev za množično uničevanje, kot tudi konvencija o prepovedi vpliva na človekovo okolje in ozračje za vojaške potrebe,

– da se prepove razvoj in proizvodnja novih vrst orožja za množična uničevanja in novih sistemov takega orožja,

– da se preučijo in izdelajo ukrepi, ki preprečujejo naključno nastajanje oboroženih incidentov in njihovo preraščanje v mednarodne krize.

Udeleženci konference se zavzemajo, sa sklicanje meddržavnih srečanj in konferenc, namenjenih problemom razorožitve, z zagotovitvijo pogojev za enakopravno udeležbo vseh držav. Želijo, da bi v ta namen širše izkoriščali možnosti OZN.

Izrekajo se za preobražanje različnih območij Evrope in sveta v cone miru in sodelovanja brez tujih čet in vojaških oporišč.

Izhajajoč iz tesne vzajemne povezanosti evropske varnosti in zagotovitve varnosti v Sredozemlju, nastopajo partije, ki sodelujejo na konferenci, proti nadaljnjemu kopičenju orožja v tem delu, za umik ladij z jedrskim orožjem iz Sredozemskega morja, za odpravo vseh tujih vojaških oporišč in v procesu premagovanja razdelitve Evrope na vojaška bloka, za umik vseh tujih brodomov in čet, kar bo koristilo spremembi Sredozemskega morja v morje miru.

Zavzemajo se:

– za strogo spoštovanje vseh sklenjenih dogovorov in sporazumov, usmerjenih k omejevanju in prekinitvi oboroževalne tekme,

– za zmanjšanje oboroženih sil in oborožitve, zlasti v tistih delih, kjer je vojaška konfrontacija še zlasti nevarna, kot tudi v drugih delih celine, s sklenitvijo sporazumov, ob udeležbi vseh zainteresiranih držav, ki ne škodujejo varnosti nobeni izmed držav.

– da se prepreči nastajanje novih vojaških blokov ali vojaških grupacij.

Komunistične in delavske partije Evrope bodo odločno nasprotovale vsem akcijam, ki so uperjene k intenziviranju oboroževalne tekme in h krepitvi vojaške konfrontacije.

Pri reševanju problemov oboroževanja in varnosti, ki so življenjskega interesa za vse države in naode sveta, je treba upoštevati interese varnosti vseh držav in zagotoviti enakopravno udeležbo vseh držav.

Udeleženci konference so prepričani, da bo odprava razdelitve Evrope na bloka pomenila bistven prispevek za uresničevanja trajne varnosti in miru na naši celini in na svetu, pri čemer se zavzemajo za istočasno likvidacijo pakta NATO in varšavskega sporazuma ter kot prvi korak k temu za likvidacijo njihovih vojaških organizacij. Zavzemajo se za konkretna dejanja, ki jih bodo vodila k temu cilju.

Udeleženci konference imajo za nujno potrebno, da se ustavi in prepove propagiranje agresivnih vojn ali kakršnekoli oblike groženj s silo ali uporabe sile.

Prav tako je treba zagotoviti široko in redno obveščanje javnosti in narodov vseh držav o poteku pogovorov in o ukrepih za ustavitev oboroževalne tekme in za razorožitev.

2. Izkoreniniti fašizem, ubraniti demokracijo in nacionalno neodvisnost

V Španiji je nastal nov položaj. Enoten in močan boj, ki se vse odkrijeje razvija v državi, napoveduje skorajšen konec zadnjega fašističnega režima v Evropi.

Monarhija, ki je danes na oblasti v Španiji, je nadaljevanje frankizma, kratki amnestiji političnim zapornikom in priznanje sindikalnih in političnih pravic, duši sile, ki vse aktivneje izražajo svojo voljo za popolno in resnično demokratizacijo države. Udeleženci konference zahtevajo takojšnje prenehanje nasilja kot tudi amnestijo za vse politične zapornike in emigrante.

So proti vsakemu poskusu, da bi se politika frankizma v kateri koli obliki nadaljevala in pozivajo demokratične in progresivne sile Evrope, da okrepe svojo aktivno in konkretno solidarnost z vsemi antifašističnimi silami Španije v njihovem boju za demokracijo in svobodo. Demokratična in vseh fašističnih ostankov končno osvobojena Španija je življenjsko potrebna za varnost in napredek Evrope.

Komunistične in delavske partije izražajo svojo solidarnost s španskimi komunisti in pozdravljajo proces rastoče enotnosti demokratične opozicije, antifašističnega in demokratičnega gibanja Španije. Enotnost in sodelovanje teh sil sta pglavitna predpostavka za to, da bo boj ljudskih množic v kratkem pripeljal do ustanovitve svobodne in demokratične Španije.

Udeleženci konference pozdravljajo progresiven razvoj nove Portugalske, osvobojene fašizma 25. aprila 1974. Pozdravljajo vsak korak v smeri enotnosti akcije komunistov, socialistov, gibanja oboroženih sil in vseh demokratičnih sil, ki so si zastavile smoter, danes določen z ustavo, da zgrade demokratično in neodvisno Portugalsko, usmerjeno k socializmu. Izražajo svojo solidarnost s komunisti in vsemi portugalskimi demokrati, ki varujejo svobodo in napredek pred nevarnostjo reakcije in fašizma in se odločno izrekajo proti vsakemu tujemu vmešavanju v zadeve portugalskega ljudstva.

Udeleženci konference izražajo svojo solidarnost z ljudstvom Cipra. Zahtevajo takojšnjo izvedbo resolucij OZN o Cipru, ki določajo spoštovanje neodvisnosti in suverenosti, ozemeljske nedotakljivosti neuvrščene republike Cipra, takojšen in brezpogojen umik vseh tujih čet s Cipra, takojšnjo vrnitev vseh beguncev v njihove domače kraje v varnih okoliščinah kot tudi miroljubno rešitev ciprskega problema z racionalnimi in konstruktivnimi pogovori med obema ciprskima skupnostima, pod pokroviteljstvom Združenih narodov, da bi v atmosferi svobode in enakopravnosti prišli do rešitve, ki ustreza interesom obeh skupin ljudstva Cipra, Grkom in Turkom.

Udeleženci konference izražajo solidarnost z bojem, ki ga bijejo komunisti in vse demokratične sile Grčije po strmo-glavljenju diktature, za dosleden demokratičen razvoj in obnovo države ter za okrepitev njene nacionalne neodvisnosti.

Udeleženci konference izražajo svojo solidarnost s pravičnim bojem demokratičnih sil Severne Irske za zajamačenje in uresničitev demokratičnih in državljanskih pravic.

Udeleženci konference se odločno zavzemajo za legalizacijo komunistične partije Turčije in se izrekajo za solidarnost z demokratičnimi silami Turčije.

Udeleženci konference so proti vsaki diskriminaciji in preganjanju komunistov in drugih naprednih sil, proti antidemokratični zakonodaji, ki prepoveduje opravljanje raznih poklicov komunistom in drugim demokratom v Zvezni republiki Nemčiji.

Zaradi demokracije in družbenega napredka, ohranitve miru in mednarodnih odnosov, ki temelje na vzajemnem zaupanju in prijateljskem sodelovanju, je nujno izkoreniniti fašizem, preprečiti njegovo ponovno oživiljanje v odkriti ali prikriti obliki, se

Dokument

bojevati proti organiziranju in dejavnostim fašističnih in neofašističnih terorističnih organizacij in skupin in preprečevati rasiistično propagando in aktivnosti, ki imajo za smoter, da vnesejo razkol v delavski razred in druge napredne sile. Upreti se je treba vsakemu poskusu zunanje pritiska in vmešavanja kjerkoli in v kakršnikoli obliki. Danes je nujneje kot kdajkoli povečati boj za obrambo in razvoj demokratičnih pravic, da bi prekinili naraščajočo tendenco monopolističnega kapitala, da se zateka k represivnim in avtoritarnim metodam vladanja, ki ogrožajo prodobitve evropskih narodov in njihovo napredovanje na poti miru in družbenega napredka.

Udeleženci konference pozivajo k množični akciji za podporo narodom, ki se bore za demokracijo, narodno neodvisnost in družbeni napredek.

3. Za razvoj vzajemnega koristnega sodelovanja, za boljše razumevanje med narodi

Udeleženci konference izhajajo iz tega, da razvoj sodelovanja na najrazličnejših področjih človeške dejavnosti prispeva k utirjanju miru in varnosti narodov, k bogatenju osebnosti v duhu idealov miru, demokracije in humanizma. Izhodišče in nujen pogoj za to je spoštovanje pravic naroda vsake države, da samostojno, brez zunanje vmešavanja, določa in razvija svoj politični, ekonomski, družbeni in pravni sistem, da varuje in povečuje svoje zgodovinske in kulturne vrednote.

Udeleženci konference se obračajo zlasti na delavski razred, kmete, inteligenco, na vse delovne ljudi, s pozivom, da se zavzemajo za poglobitev demokratične vsebine tega sodelovanja z živo in delotvorno udeležbo njihovih organizacij pri tem sodelovanju.

Zato udeleženci konference pozivajo k prizadevanju:

- za razvoj in razširitev sodelovanja med državami na evropski ravni v skladu z načeli in sporazumi vsebovanimi v zaključnem dokumentu helsinške konference.

- za razvoj ekonomskega sodelovanja med vsemi evropskimi državami, ne glede na njihove ekonomske in družbene sisteme, na podlagi enakopravnosti, spoštovanja narodne suverenosti vsake države, in vzajemne koristi, to pa terja uporabo režima največjih ugodnosti in likvidacijo diskriminacij in omejitev, ki zavirajo razvoj evropske trgovine; to bi v celoti ustrezalo tako interesom boja delovnih ljudi proti posledicam krize kot tudi interesom ekonomskega razvoja evropskih držav;

- za razvoj sodelovanja na področju kulture, znanosti in tehnike, izobraževanja, informacij in stikov med ljudmi vseh narodov, zaradi boljšega in medsebojnega seznanjanja in krepitev zaupanja, nadaljnega zблиževanja evropskih držav in narodov kot tudi duhovne bogatitve človeškega življenja, ob polnem spoštovanju enakopravnosti vsakega naroda in vsakega človeka in spoštovanja suverenosti in načela nevmešanja v notranje zadeve sleherne države;

- za ratifikacijo in strogo spoštovanje mednarodnih konvencij o človeških pravicah, v OZN, s strani vseh evropskih držav. To je v interesu boja delavskega razreda in vseh delovnih ljudi za realne, socialne in politične pravice, med njimi pravice do dela, izobrazbe, stanovanja in potrebnih socialnih storitev, za zadostno podporo v primeru bolezni, invalidnosti ali v starosti, za uresničitev enakopravnosti žensk in resnično udeležbo delovnih ljudi pri sprejemanju družbenih in državnih sklepov;

- za zagotovitev enakih delovnih pogojev in plač domačim in tujim delavcem. Socialne, kulturne in politične pravice tujih delavcev in njihovih družin morajo sloneti na načelih enakopravnosti z državljanji države, v kateri bivajo. Zajamčiti je treba varovanje njihovih državljanskih pravic v domovini;

- za točno in popolno uresničevanje stališč zaključnega dokumenta konference v Helsinkih, ki se nanašajo na narodnostne manjšine in to s strani vseh držav;

- za aktivizacijo in solidarno podporo boja proti politiki multinacionalnih monopolov, ki negativno vpliva na delovne in življenjske pogoje delovnih ljudi in surovo krši nacionalne interese narodov in suverenost držav;

- za pospeševanje zvez med mesti prijatelji, podjetniškimi kolektivi, znanstvenimi in kulturnimi ustanovami, za razširitev menjave delegacij raznih organizacij in združenj, za razvoj turizma;

- za to, da sredstva za javno obveščanje na temelju objektivnosti povsod služijo medsebojnemu spoznavanju, širjenju idej, ki prispevajo k boljšemu razumevanju, poglobljanju ozračja zaupanja in sodelovanja med narodi;

- za intenziviranje menjave kulturnih dobrin in umetnin, kar koristi uresničevanju idealov pravičnosti, svobode, bratstva in prijateljstva med narodi. Udeleženci konference pozivajo znanstvenike, ustvarjalce v umetnosti in kulturni, da razširijo sodelovanje na tem področju.

Komunistične in delavske partije, ki sodelujejo na konferenci, so prepričane, da je boj za Evropo miru, sodelovanja in družbenega napredka pomemben prispevek k reševanju političnih, ekonomskih in socialnih problemov vsega sveta, in zahteva enakopravno udeležbo vseh držav. Pozitivne spremembe na naši celini ustvarjajo ugodne pogoje za osvobodilen boj narodov, za boj proti vojni nevarnosti, za popuščanje napetosti tudi v drugih delih sveta, za boj narodov proti neokolonializmu in vsem oblikam narodnega zatiranja. Komunistične in delavske partije Evrope poudarjajo velik pomen obveznosti, ki so jih prevzele države, – ki so sodelovale na konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi, da svoje odnose na vseh drugih področjih razvijajo v duhu načel, dogovorjenih v Helsinkih.

4. Za mir, varnost, sodelovanje, narodno neodvisnost in družbeni napredek na vsem svetu

Hkrati ima boj narodov držav, ki so nedavno izbojevale svojo neodvisnost, proti imperializmu in vsem oblikam gospostva in izkoriščanja, za upostavitve novega mednarodnega ekonomskega reda, ki ustreza interesom narodov, velik pomen za progresivno preobrazbo sveta in pomeni močno podporo v boju evropskih narodov za mir, varnost, sodelovanje in družbeni napredek.

Udeleženci konference se zavzemajo za:

- odpravo vojnih žarišč s pogovori in strogo izpolnitev sklenjenih sporazumov, zlasti za integralno in pravično rešitev spora na Bližnjem vzhodu, ki jamči umik izraelskih čet z vseh arabskih ozemelj, zasedenih leta 1967, narodno neodvisnost, varnost in ozemljsko neodvisnost, varnost in ozemljsko nedotakljivost vseh držav tega območja ter zagotovitev zakonite pravice palestinskega ljudstva do svoje narodne države;

- so proti vsakemu zunanjemu vmešavanju v zadeve narodov Bližnjega vzhoda;

- da še naprej podpirajo narode Vietnama, Laosa in Kambodže v njihovih naporih za odpravo škode, ki jo je prizadejala agresivna vojna in v njihovem boju za miren demokratičen razvoj svojih držav;

- za podporo vladi in ljudstvu Ljudske republike Angole in njihovih naporov, usmerjenih za utrditev narodne neodvisnosti, za razvoj in napredek;

- za osvoboditev vseh čilskih demokratov in domoljubov, ki jih mučijo v zaporih fašistične junte, za okrepitev mednarodne kampanje v podporo boju čilskega ljudstva za obnovitev človečanskih pravic in demokratičnih svoboščin v Čilu; za takojšnjo prekinitev nasilja in represalij nad komunisti in drugimi demokrati v Urugvaju; Paragvaju, Gvatemali in v vrsti latinsko-ameriških držav;

- za vsestransko podporo korejski ljudsko-demokratični republiki v njenem boju za mirno demokratično združitve države, brez kakršnegakoli zunanje vmešavanja;

- podporo antiimperialističnega boja arabskih narodov, narodov Južne Afrike, Namibije in Zambabve, vsem borcem, ki se bore proti kolonializmu in rasizmu in vsem žrtam agresije;

- strogo spoštovanje sklepov OZN o embargu nad trgovino z rasističnimi režimi, za prekinitev odnosov vseh držav z vlado Južnoafriške republike in v prvi vrsti za popolno ustavitve pošiljk orožja tej vladi.

Demokratizacija mednarodnih odnosov in razvoj mednarodnega sodelovanja na temelju enakopravnosti in vzajemne koristi za vse narode so smotri velikega pomena v boju za zgraditev mednarodne skupnosti proste imperializma in neokolonializma, v kateri so lahko premagani globoki disproporci med razvitimi državami in državami v razvoju in ki sloni na popolni neodvisnosti vsakega naroda in na njegovi aktivni udeležbi pri reševanju problemov človeštva.

Široko mednarodno sodelovanje postaja vse nujnejše, da bi zagotovili mir, dosegli pravično rešitev mednarodnih sporov,

Dokument

utrtili varnost in uresničili praktične korake pri razorožitvi. To sodelovanje je nujno, da bi pospešili stvar upostavljanja novih pravičnih mednarodnih ekonomskih odnosov. Tako sodelovanje bi prispevalo tudi k reševanju takih zapletenih in korenitih problemov, kot so problemi lakote na svetu, nepismenosti, varovanja človekovega okolja, zastrupljanja ozračja in morja, za odkrivanje in izkoriščanje novih virov energije, za varstvo pred naravnimi katastrofami, preventivo in zdravljenje najnevarnejših bolezni.

To terja likvidacijo kolonializma in neokolonializma; ustvaritev novega mednarodnega ekonomskega reda; zagotovitev pogojev za družbeni in ekonomski razvoj vseh držav, v prvi vrsti najmanj razvitih dežel; organiziranje širokega mednarodnega sodelovanja, ki mora podpreti lastne napore narodov držav v razvoju za odpravo prepada med njimi in razvitimi državami; nemoteno uresničitev pravice vsakega naroda, da suvereno razpolaga s svojimi narodnimi bogastvi; dostop vseh držav k dosežkom sodobne znanosti in tehnike; upostavitev pravičnega odnosa med cenami surovin in kmetijskimi pridelki, in med cenami industrijskih proizvodov; širok razvoj trgovinskih odnosov, brez vsakih umetnih pregrad in diskriminacije. Evropske države lahko k tem smotrom zelo pomembno prispevajo.

Socialistične države, gibanja neuvrčenih dežel, revolucionarne in napredne sile v deželah v razvoju kot tudi delavsko in demokratično gibanje se bojujejo za afirmacijo novih mednarodnih političnih in ekonomskih odnosov na podlagi pravičnosti in enakopravnosti. Vse širše politične in ekonomske sile v kapitalističnih državah prav tako dajejo svoj prispevek k uresničevanju te zahteve našega časa. Taki odnosi koristijo stvari miru, popuščanja napetosti in družbenega napredka v vsem svetu ter ustrezajo povsem in v celoti interesom delavskega razreda in ljudskih množic Evrope.

Komunistične in delavske partije, ki sodelujejo na konferenci, pripisujejo, velik pomen vlogi Združenih narodov pri

reševanju mednarodnih problemov ob enakopravni udeležbi vseh držav, pri razvoju sodelovanja in razumevanja med državami, pri utrjevanju varnosti in zagotavljanju trajnega miru po vsem svetu.

Udeleženci konference pozivajo delovne ljudi in vse demokratične in miroljubnesile Evrope k novim naporom in akcijam za krepitev solidarnosti z vsemi narodi sveta, ki se bojujejo za svojo svobodo in neodvisnost. Ta boj je najpomembnejši dejavnik krepitve narodne in socialne enakopravnosti teh narodov in pomeni pomemben prispevek k stvari miru, varnosti in družbenega napredka v vsem svetu.

Udeleženci konference sodijo, da bi uresničitev smotrov, za katere se zavzemajo, pomenila pomemben napredek na poti preobrazbe Evrope v celino miru, varnosti, sodelovanja in družbenega napredka. Poudarjajo svojo odločnost, da možnosti, nastale s popuščanjem napetosti, izrabijo za osvajanje otipljivejših rezultatov, ki ustrezajo tako razrednim interesom delovnih ljudi kot tudi narodnim interesom vsakega naroda in interesom napredka vsega človeštva.

Komunistične in delavske partije, zastopane na konferenci, se zavzemajo za konstruktiven dialog z vsemi demokratičnimi silami ob polni ohranitvi individualnosti in samostojnosti vseh teh sil, da bi dosegli plodno sodelovanje v boju za mir, varnost in družbeni napredek. Obračajo se na delavski razred, kmete, srednje sloje, predstavnike znanosti in kulture, ženske, mladino, vse progresivne demokratične in miroljubne sile in stranke, demokratične množične organizacije, s pozivom, da povečajo svoje napore v interesu mirne prihodnosti in razcveta vseh narodov in narodnosti naše celine.

Minilo je več kot tri desetletja od velike zmage nad fašizmom. Preobrazba Evrope v celino trajnega miru bo najboljši spomenik vsem tistim, ki so se bojevali in dali življenje za to zmago. Komunistične in delavske partije, udeležence berlinske konference, so prepričane, da uresničitev velikih smotrov, omenjenih na njihovem srečanju, ustreza interesom vseh narodov in da bo to pomemben prispevek k stvari miru, narodne neodvisnosti, demokracije in socializma na vsem svetu.

30-letnica partizanskega spomenika v Trebčah

TREBČE spadajo med tiste kraje naše dežele, kjer so kmalu po končani vojni in zmagi nad nacifašizmom začeli resno misliti na postavitve spomenika padlim v osvobodilnem boju in umrlim v koncentracijskih taboriščih. In od misli so Trebenci kmalu prišli k dejanju. Spomenik so postavili in ga dne 29. septembra 1946 slovesno odkrili. Gre za preprosto, od narave čudovito izoblikovano skalo, postavljeno na betonskem postavku v obliki peterokrake zvezde. V skalo je vdolana bronasta plošča z naslednjim napisom:

"In mrtvi postali svetla so zarja,
postali so planem, ki naglo se širi,
postali simbol so, ki upe ustvarja,
postali so sila, ki vihre umiri..."

Od tistega 29. septembra 1946 dalje trebenski vaščani skrbijo za to, da je ob spomeniku cvetje, znak hvaležnosti tistim, ki so umrli za lepšo prihodnost preživelih in novih pokolenj. In leto za letom se Trebenci spominjajo postavitve spomenika. Ta obletnica je postala tradicija, postala je praznik trebenske vaške skupnosti. Letos, ko poteka tridesetletnica, bo spominska svečanost imela še posebno obeležje. In ta svečanost bo v soboto in nedeljo, 24. in 25. t.m.

Trebče, ta značilna delavska vas, so dale velik prispevek boju za svobodo. V tem boju so bili na en ali drug način angažirani skoraj vsi vaščani.

V "Primorskem dnevniku" z dne 24. septembra 1946 je zapisano naslednje:

→

TREBČE

"V nedeljo 19. septembra bodo v Trebčah (gornja tržaška okolica) odkrili spomenik žrtvam, ki jih je junaška vas dala v osvobodilni borbi. Nič manj kot 26 partizanov iz Trebč je padlo v bojih, 7 oseb pa je umrlo v internaciji. Če pomislimo, da ima vas okrog 650 prebivalcev, vidimo, kako velike so žrtve. Koliko so ljudje pretrpeli, govorijo tudi druge številke: med partizane je šlo 110, v internacijska taborišča in sicer najprej v Italijo, od tu pa v Nemčijo, celo 112 oseb.

Vas delavcev in malih kmetov se borcev za svobodo živo spominja in skrbi, da ne bodo pozabljeni. Kdor je dal življenje za ideale delovnega ljudstva, je med nami, čeprav počiva njegov pepel daleč, morda v tuji zemlji, ne da bi vedeli za njegov grob..."

O manifestaciji na dan odkritja spomenika v Trebčah pa je "Primorski dnevnik" poročal naslednje:

"V nedeljo popoldne so iz vseh strani prihitele velike množice ljudstva, da se oddolžijo spominu trebških žrtev, ki so padle za osvoboditev domovine. Zbrale so se na trgu pred cerkvijo, kjer so domačini postavili spomenik, izklesan iz trde kraške skale, ki po spominjal na 33 padlih partizanov in umrlih internancev, ki so umirali za vizijo svobode v očeh, one svobode, za katero se mora naše ljudstvo še danes boriti.

Po cerkvenih obredih je prikorakala pred spomenik četa partizanov in garibaldincev, za njimi pa so nesli veliko število vencev. Partizan je odvil s spomenika zastavo in godba je zaigrala žalostinko, pevski zbori pa so zapeli "Žrtvam" in "Hej Slovani". Nato so spregovorili: domačin tov. Pahor, Petronio in Malalan. Vsi so poudarili veliko število žrtev, ki jih je dala ta vasica na pragu Trsta".

PRISPEVKI

Ivanke Furlan iz Škednja se hvaležno spominjajo mož Emil in hčeri Adelia in Bianka. Ob 23-letnici njene smrti (17.5) so prispevali 5.000 lir v sklad DELA.

Za demokratično glasilo DELO poklanjata N.N. in N.N. 5.000 lir.

V počastitev spomina Valerije Veljak, ki je umrla pred desetimi leti (7.7) daruje mož Angel Veljak iz Domja 5.000 lir za DELO.

Ob vpisu naročnine je Ivan Sosič iz Naprežine prispeval 1.000 lir v sklad DELA.

Ob vpisu naročnine je Marija Cesar - Jagoda iz Trsta (okraj Magdalena) prispevala 2.000 lir v sklad DELA.

Anton Gregori daruje za DELO 2.000 lir.

Alojz Košuta iz Križa je ob vpisu naročnine prispeval 3.000 lir v sklad DELA.

Rudija Pertot iz Nabrežine se hvaležno spominjata mama Zofka in brat Ivo. Ob drugi obletnici njegove smrti darujeta za sklad DELA 5.000 lir.

Vsem darovalcem iskrena hvala.

Goriško DELO

Komunisti o parlamentarnih volitvah

KPI je prva stranka v vseh slovenskih krajih

Pokrajinsko vodstvo KPI z zadovoljstvom in z ponosom ugotavlja, da je postala KPI 20. junija prva stranka v vseh slovenskih občinah goriške pokrajine, kot tudi v vseh slovenskih vaseh goriške občine. Naša partija je napredovala in utrdila svoje položaje v Doberdolu, Sovodnjah in v Gorici, zlasti med slovenskim prebivalstvom. Podčrtati pa moramo dejstvo, da je dobila prvič v Števerjanu relativno večino.

Izid volitev na slovenskih območjih je posebno pomemben, ker je brez dvoma naš najboljši rezultat v vsej pokrajini in se neposredno povezuje z najboljšimi rezultati na državni ravni. S tem, da so se masovno opredelili za KPI so goriški Slovenci pokazali, da je danes KPI najsposobnejša stranka, ki lahko zagotovi pozitiven izhod iz italijanske krize in obenem dokončno rešitev vprašanj, ki zadevajo slovensko narodnostno skupnost v Italiji.

Poleg teh rezultatov moramo še omeniti uveljavitev in napredovanje naše stranke tako na Tržaškem, kot tudi v Beneški Sloveniji, Reziji in Kanalski dolini. V Trstu smo izvolili tov. Jelko Gerbec v Senat. Samo od 2.000 do 2.500 glasov nam je manjkalo, da bi izvolili slov. predstavnika tudi v poslansko zbornico.

Velika uveljavitev naše stranke na vsedrjavni ravni postavlja nove naloge v našem boju za nov in bolj demokratičen način vladanja ter za rešitev, tudi pri nas, tako imenovanega komunističnega vprašanja. To je bilo tudi poudarjeno v resolu-

ciji osrednjega vodstva KPI, ki je bila objavljena 24. junija in ki ugotavlja, da:

"... Krizi lahko damo demokratičen in stabilen izhod, samo če rešimo problem udeležbe celotnega delavskega in ljudskega gibanja v političnem upravljanju države. V tem duhu smo predstavili naš politični predlog v teku volilne kampanje. Sestava parlamenta, ki smo ga izvolili 20. junija, nam očitno pove, da ni več mogoče pustiti ob strani KPI v upravljanju in rešitvi vprašanj države in njenega političnega vodstva, tudi na parlamentarni ravni. KPI potrjuje svojo pripravljenost, da prevzame odgovornosti, ki izhajajo iz svoje politične teže. Krščanska demokracija mora danes predložiti resne predloge, ki naj bi ustrezali potrebam države v novih okoliščinah, ki jih je ustvaril splošen premik na levo. Osrednje vprašanje je nujnost, da se odstrani sleherno antikomunistično zaprtost na vseh ravneh. V prvi vrsti je treba priznati KPI nenadomestljivo vlogo tako v delovanju parlamenta, kot tudi v sestavi vseh njegovih organov..."

Stranka "Slovenske Skupnosti" je tokrat prvič nastopala na parlamentarnih volitvah. Ni obdržala položaje lanskim pokrajinskih volitev in je kot italijanske centristične stranke, zgubila glasove na račun DC. Izid volitev je odprto pokazal kam vodi in kakšno usodo kaže politika stroge zaprtosti do KPI. Del volivcev, ki jih je SSK leta in leta vzgajala v protikomunističnem duhu, je 20. junija raje

VOLILNI IZIDI

Doberdob - Sovodnje - Števerjan - Štandraž - Podgora - Pevma

Stranke	Poslanske volitve 1972		Pokrajinske volitve 1975		Poslanske volitve 1976	
	Glasovi	%	Glasovi	%	Glasovi	%
KPI	1468	27,56	1905	34,40	2127	39,83
PSI	1000	19,43	949	17,00	709	12,98
PSDI	360	6,32	292	4,83	215	3,90
PRI	122	2,15	95	1,67	87	1,62
DC	1931	36,20	831	13,82	959	17,31
PLI	113	1,70	51	0,76	20	0,30
SS	—	—	1280	25,66	1074	21,50
MSI	189	3,00	106	1,86	73	1,23
Druge liste	214	3,64	—	—	73	1,23

zaupal demokristjanom. Ne odrekamo SSK pravico do samostojnega nastopa ali celo do njenega obstoja, ne moremo pa sprejeti njeno politiko do italijanskih strank, ki — kakor smo že poudarili — priliva vodo na mlin krščanske demokracije. SSK mora končno izbrati svoje zaveznike in priznati, kateri so pravi prijatelji slovenskega ljudstva, mora tudi priznati, da je rešitev slovenskih vprašanj možno doseči samo v skupnem boju vseh naprednih sil.

Pokrajinsko vodstvo KPI se zahvaljuje vsem volivcem, ki so zaupali glas partiji, posebno pa tistim, ki so 20. junija prvič glasovali za komuniste. Iskrena hvala naj gre tudi vsem tovarišem, ki so se aktivno udeležili volilne kampanje in so prav s svojo požrtvovalnostjo zagotovili KPI tako velik uspeh.

Življenjski jubilej Emila Jarca iz Doberdoba

V ponedeljek, 19. t.m. bo tov. Emil Jarc (po domače Miljo Jarčev) iz Doberdoba slavil svoj 80. rojstni dan. Čeprav je moral v svojem življenju trdo delati in je marsikaj pretrpel se danes dobro počuti in zgleda še kar mladosten, še

vedno je poln zdravega kraškega humora.

Miljo Jarčev nerad govori o sebi, čeprav bi imel o svojem delovanju marsikaj povedati. Tokrat smo imeli nekaj sreče, da smo med starimi papirji doberdobske sekcije KPI dobili njegovo biografijo, iz katere smo povzeli le najvažnejše dogodke. Do prve svetovne vojne je delal v tržiški ladjedelnici. Z 18. letom pa je bil poklican v avstrijsko vojsko, v kateri je ostal do konca vojne. V teh letih se je v njem oblikoval značaj proletarca. Leta 1921 se je pridružil komunističnemu gibanju, bil pobudnik pri ustanovitvi Ljudskega odra in bil njegov prvi predsednik. Že tega leta so oblasti organizacijo razpusile, Miljo pa je moral v "šolo", v zapor v Koper za tri mesece. Leta 1923 je odpotoval v Argentino, kjer je delal kot industrijski delavec. Ko se je tri leta pozneje vrnil ponovno v Doberdob se je oprijel kmetijstva. Istočasno je navezal stike s tržiškimi delavci in vstopil v komunistično organizacijo "Rdeča pomoč" ki se je močno okrepila. S tovariši kot so bili Colussi, Furlan, Beltrame in drugimi se je sestajal na poljih, v Starancanu in na doberdobski planoti. V tej organizaciji je deloval do 10. maja 1942, ko je bil izvojen v odbor O.F. Opatjega sela in dobil nalogo ekonomista. Zaradi izdajstva ga je fašistična policija aretirala 22. oktobra 1942 in zaprla v tržiški Coroneo, nato v Treviso in končno v Videm. Ista usoda je doletela še sedem tovarišev iz Doberdoba in šest iz Jamelj. Po razpadu fašizma se je 18. oktobra 1943 vrnil domov. Že isti dan je postal prvi sekretar novoustanovljene celice KP. Kmalu nato je nalogo sekretarja

GLASOVI ZA KPI (v odstotkih)

Občine na podeželju in predmestja Gorice	Poslanske volitve 1972	Pokrajinske volitve 1975	Poslanske volitve 1976
Doberdob	51,0	54,9	56,7
Sovodnje	25,5	33,3	39,7
Števerjan	19,0	29,5	37,2
Štandrež	16,9	26,9	31,3
Podgora	28,4	35,3	39,9
Pevma	24,6	28,1	34,2

prevzel pok. Franc Gergolet, Miljo pa je bil izvoljen za predsednika O.F. za Doberdob. Obenem je prevzel naloge okrajnega finančnega referenta, agit. prop. in obveščevalno službo. Ob volitvah N.O.O. (narodno osvobodilnih odborov) je bil izvoljen za odposlanca krajevnega narodno osvobodilnega odbora. Za njegovo vsestransko delovanje je jasno izvedela tudi Gestapo in fašistična policija. Dne 15. decembra 1943 ga je izdal zloglasni Bleki. 10. julija po Krok. Nemci in fašistični pomagači so večkrat obkolili njegovo hišo z namenom, da ga dobijo v roke. To pa se jim, zaradi dobre obveščevalne službe v Doberdobu, ni posrečilo. Nemci so obkolili njegov dom in sicer 18. aprila, 10. julija in 10. oktobra 1944 a vedno brez uspeha. Dobili niso niti nobene člana njegove družine. 20. oktobra tega leta so se Nemci naselili v njegovem stanovanju. Zaradi tega se je moral Miljo, s celo družino, izseliti v bližnjo vas Vrh, kjer je ostal do konca vojne. Tu je opravljal funkcijo referenta za notranje zadeve pri izvršnem odboru okraja Komen. Na prvem zasedanju okrožne skupščine pa je bil, v Gorici, izvoljen za odposlanca v pokrajinski narodno osvobodilni odbor.

Po vojni so se za Miljota in njegovo družino, kljub zmagi nad nacifašizmom, nadaljevala težka leta. Zemlja je bila zanemarjena, hiša razdejana, Nemci pa so mu pobrali živino. Potrebno je bilo vrsto let trdega dela in stradanja preden si je spet delno opomogel. Nad materialnimi izgubami se Miljo ni nikoli pritoževal, Ponosen je na doprinos, ki ga je dal narodnoosvobodilni borbi, komunističnemu in delavskemu gibanju.

Ob visokem življenjskem jubileju mu želi odbor sekcije KPI kot najstarejšemu komunistu v vasi še vrsto let zdravja in sreče čestitkam se pridružuje tudi uredništvo našega lista.

**

Doberdobski komunisti solidarni s Slovenci in Hrvati v Avstriji

V četrtek 8. t.m. je bila v Doberdobu skupščina članov krajevne sekcije KPI. Na dnevnem redu je bila razprava o rezultatih volitev 20. junija, in o pripravah za festival Dela. Tajnik sekcije Jože Jarc je podal kratko analizo o uspehih komunistov v državi, goriški pokrajini in doberdobski občini in se v imenu odbora krajevne sekcije zahvalil vsem volivcem, prav posebno pa aktivistom. Govora je bilo tudi o zadnjih dogodkih na Koroškem. Ob zaključku razprave so doberdobski komunisti odobrili resolucijo v kateri ugotavljajo, da je stanje slovenske manjšine na Koroškem in hrvaške na Gradiščanskem zelo kritično in da avstrijska vlada ne samo, da ne kaže nobene politične volje, da bi začela reševati številna vprašanja ampak celo skuša položaj manjšin še poslabšati. Komunisti občine Doberdob poudarjajo, da je načrt avstrijske vlade v odkritem nasprotju s členom 7 državne pogodbe in duhom listine konference iz Helsinkov. Ob koncu resolucije obsojajo netenje šovinizma in izsiljevanje napram pripadnikom manjšin, podpirajo pravičen boj koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov in pozivajo vse slovenske politično-prosvetne organizacije in vse demokratične sile na skupen boj, z namenom, da avstrijska vlada odstopi od genocidnega načrta, v spoštovanju sprejetih mednarodnih obveznostih.

FESTIVAL "DELA" V DOBERDOBU

Spored:

Petek, 30. julija - ob 20.30 - tekmovanje v briškoli

Sobota, 31. julija - ob 18. uri - tolčenje balina

ob 21. uri - Partizanska balada nastopa Tržaški partizanski pevski zbor s sodelovanjem igralcev sloven-

skega stalnega in amaterskega gledališča iz Trsta.

Nedelja, 1. avgusta - ob 18. uri - tolčenje balina

ob 20. uri - pozdravni govor
Ponedeljek, 2. avgusta - ob 20.30 - tekmovanje v briškoli

Vse štiri večere od 21. do 1 ure ples z ansamblom KRAS

Razprava o Ivanu Cankarju, umetniku in borcu

Cankar je bil od vsega začetka intuitivno nagnjen k socializmu, kasneje pa se je socialistični ideji tudi popolnoma predal

Uredništvo glasila Zveze komunistov Slovenije "Komunist" je priredilo razpravo o Ivanu Cankarju umetniku in borcu. V tej razpravi — odvijala se je "ob okrogli mizi", vodil pa jo je član CK ZKS in predsednik društva slovenskih pisateljev Ivan Potrč — je sodelovalo 18 književnikov, literarnih zgodovinarjev in kritikov. Razpravljajca se je udeležil tudi član predsedstva SR Slovenije, kritik in akademik Josip Vidmar. Sodelovala sta tudi književnika Janko Messner iz Celovca in Marko Kravos iz Trsta. Zapis o poteku te razprave je bil objavljen v "Komunistu", pripravila pa sta ga Marjeta Demšar in Marjan Kunej. Iz tega zapisa povzemamo naslednje:

JOSIP VIDMAR: Nekateri bi danes radi Cankarja naredili spet vernika in katolika... Mislim, da je smešno govoriti o tem, da bi bil Cankar kakorkoli resnično, intimno in z vsem svojim bistvom katoličan. Cankar je bil svobodan, mislil je s svojo glavo, razpravljalo o stvareh neodvisno, tako kot vsak razvit človek in pravi umetnik. Mislim, da je danes naravnost smešno in nemogoče o tem misliti drugače. Ljudje, ki o tem razpravljajo, kažejo samo svojo omejenost in svojo resnično nerazvitost.

JOŽE JAVORŠEK: Mislim, da bi morali pogledati tudi, kaj se v tako imenovanem Cankarjevem letu dogaja v zvezi s Cankarjem in njegovo religijo. Cela vrsta ljudi je namreč pisala o Cankarju in njegovem svetovnem nazoru, ki je — kot vsi vemo — do neke mere dal velike možnosti, da se marsikdo zamaje in pomisli, kaj pa če je le bil veren, kaj pa če ima bog v njegovi temeljni tezi "Mati, Domovina, Bog" navsezadnje le veliki-kansko perspektivo?!

Vemo, da je Alojz Rebula v "Mladiki" napisal "znameniti" članek, ki se imenuje "Vstajenje" in da je "Ognjišča" napisalo članek o Cankarju. Zato menim da bi morali v razpravljanju, kakršno je to, osvetliti te stvari in družbeno kritičen način in pokazati, kje je današnje znanje o Cankarju v zvezi z njegovo religijo.

JANKO MESSNER: "Ognjišča" nisem bral. "Mladiko" pa imam doma. To, o čemer govorite, je najslabše, kar je Rebula napisal — preveč je privlečeno za lase in tudi ni imelo velike odmevnosti.

JARO DOLAR: Razpravljanje o Cankarjevem svetovnem nazoru bi morali le nekako opredeliti... Rekel bi, da kar lepo verjemimo presoji katoličanov takrat, ko so se Cankarja odrekli, ne pa njihovi presoji danes, ko so ga vzeli za svoj ščit. Upam si presojati, ali je Cankarjev Bog res bog, o katerem so nas v mladosti učili pri verouku. Jaz mislim, da ni.

JANKO MESSNER: Katoličan ali katolicist Cankar prav gotovo ni mogel biti, da pa je bil globoko veren, o tem ne more biti dvoma. Pravim veren, kajti človek je lahko globoko religiozen, pa ni konfesio-nar.

Mislim, da je bil Cankar predvsem umetnik in da ga nikakor ne bomo smeli napenjati na eno kopito. Zanj ni treba izmišljati kategorije, kajti Cankar je kategorija zase.

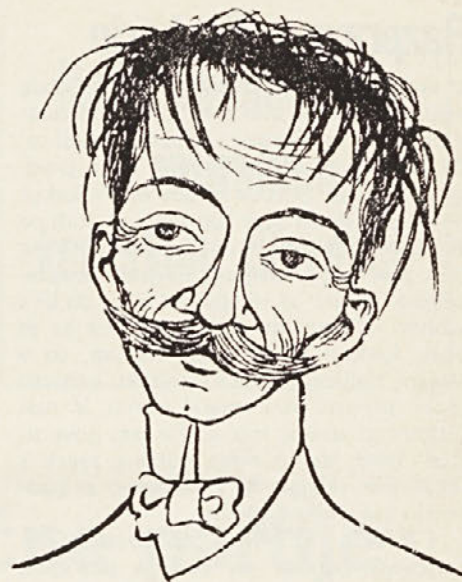
JANKO LIŠKA: Že večkrat sem se pripravljala, da bi napisala knjigo, v kateri bi prikazal, kako smešno, srednjeveško zaostalo, včasih hudobno, s kolikšnim neznanjem so predstavljali Cankarja...

Res je malo ljudi, ki bi znali tako pisati, ki bi bili tako tankovestni kot je bil Cankar za vse tiste grehe, ki niso zapisani v nobenem katekizmu. To pa je zelo dragoceno in to bistvo moramo posredovati našim ljudem. Morda ob tem res ni tako pomembno, koliko je Cankar veroval v boga ali ne; sam menim, da ni... Sprašujem vas, kateri vernik bi na takšni stopnji kot je Cankar že leta 1918., zagovarjal razredni boj; s tem je bilo tudi izrazito povezano laično (ne tako versko) gledanje na svet.

FRANC ZADRAVEC: Ker se pogovarjamo o tem, s kakšno metodo bi preučevali Cankarjev svetovni nazor, naj rečem, da lahko dvomim v predlog Jara Dolarja — da je namreč treba soočiti Cankarjev nazor, ves široki spekter njegovega nazora, s sodbami tedanjih katolikov.

Mislim, da je najpogrejša naša dolžnost predvsem sistematična znanstvena analiza tega fenomena v Cankarjevi literaturi, potem pa seveda v vsej njegovi publicistiki. Tisto, kar so tedanji katoličani govorili o tem, kako so ga sprejemali, pa je lahko le zanimivo historično ozadje in pomagalo, kajti samo znanstvena analiza tega pojava kot celote nas privede pravzaprav tja, kamor bi radi prišli. Tja, kjer se z nasprotnim taborom ne bomo pogovarjali aktivistično, temveč z znanstveno argumentacijo.

Med marksisti tedaj seveda ni bilo nikogar, ki bi tudi v tem lahko načrtno branil Cankarja, kot so ga Lampeti in drugi načrtno napadali. Prvi, ki je med marksisti skušal prodreti v to področje, je bil pravzaprav Vlado Martelanc. Leta 1937 je napisal študijo (objavljena v "Sodobnosti") o tem problemu, se pravi o Cankarjevem svetovnem nazoru. Če se

ne motim, razmišlja približno takole: svetovni nazor nekega pisatelja je treba presojati ne po tej ali oni metafori, po tej ali oni besedi, ki jo je tako ali drugače, s takšnimi ali drugačnimi učinki zapisal, pač pa po celotni njegovi usmerjenosti, po tem, kaj je v družbi delal, se pravi po njegovem pisateljskem in angažiranosti. Pravzaprav je to njegov konkreten nazor. Vse drugo je lahko zanimivo za razmišljanje, vendar ni odločilno za usodo človekovega nazora.

JOSIP VIDMAR: Cankar je že v knjigi "Za lahkomišelnimi ljudmi" napisal, da je bil katolicizem ena izmed največjih nesreč za slovenski narod. Naredil ga je ponižanega, strahopentega in je popolnoma deformiral karakter slovenskega naroda. Še prej je Cankar kot srednješolec v svojih pesmih napadel Mahničarja, ki je bil prototip in pravzaprav kvintesenca tedanjega katolicizma.

Sedanji zagovorniki Cankarjevega katolicizma se sklicujejo predvsem na Izidorja Cankarja in deloma na Ivana Cankarja samega. Izidor Cankar je v svojem znamenitem predavanju govoril o tem, da mu je Cankar nekoč rekel: če bi bil Rus, bi bil pravoslaven, ker pa sem Slovenec, sem katolik. Tej izjavi so takrat katoličani pripisovali zelo velik pomen, toda mislim, da v svojo škodo, kajti razvidno je, da je Cankar pripadnost narodu postavljal višje od vere in da je od pripadnosti narodu odvisna njegova vera, njegova religija. Mislim, da s to njegovo izjavo ni početi nič, meni se zdi za katolicizem naravnost žalostna.

Poleg tega omenja Izidor Cankar tiste obrede v Sarajevu, ko je Cankar — ne vem po kakšni logiki in kakšni čustveni opredelitvi — šel k spovedi in k obhajilu. To je res. Tega ne bi hotel nihče zanikati. Res pa je, da je tukaj pripomnil Izidor, da Cankar sam tega odtlej ni storil nikdar več. To se pravi, da je morebiti poskušal nekako pristati v luči katolicizma, toda v svoji jasnosti in bistrosti je sprevidel, da to zanj ni mogoče in da se temu upira vsa njegova narava, tako da tega ni nikoli več ponovil.

In še tretja stvar. Zagovorniki Cankarjevega katolicizma se sklicujejo tudi na znani pisateljev triptih "Mati, Domovina, Bog", ki ga je Cankar dvakrat rabil. Prvič v Ottakringu, drugič pa v Epilogu Podob

Razprava o Cankarju

iz sanj. Kaj je s to izjavo? Z besedo bog misli tisto kar je bilo zanj najvišji postulat v življenju, to je resnica. Možno je tudi to, da je Cankar dejansko imel neke predstave o bogu. Seveda njegov bog nikakor ni bil bog slovenskih župnikov pa tudi ne slovenskih škofov. Bilo je nekaj, kar je bilo zanj neopredeljeno in tudi neopredelljivo. Nikjer se ni spuščal v to, da bi s svojim religioznim občutkom, če ga je imel, karkoli rekel. Toda mislim, da v Mojem življenju ali pa v Grešniku Lenartu pravi: pri nas smo zmeraj molili. V naši rodbini so zmeraj molili. Že tam pove to stvar tako, da to nima nobene zveze z nikakršno religijo in z nikakršno pripadnostjo kakršnikoli cerkvi.

FRANC PETRÈ: Vprašanje Cankarjevega odnosa do vere je potrebno analizirati iz več vidikov. Najprej gre za vprašanje verske vzgoje. Ker je bila to vzgoja vse tedanje generacije, jo je tudi Cankar prejemal kot tako v družini in v družbi. Tako se odnos do vere kot družinske vzgoje pozna v vsakem njegovem literarnem delu: zrcali se v njegovem jeziku, v stilu, ki je na nek način povezan s tisočletno kulturo latinskega jezika v verskih delih.

Cankarjevo delo je polno verskih motivov, ki so povezani s središčnim problemom njegove literature. Le-ta je prav gotovo izobčenec, človek, ki je odtujen zaradi ekonomskega položaja in ki to ekonomsko odtujenost nosi s seboj in se je ne more osvoboditi. Iz tega sta samo dva izhoda. Eden je samomor, ki je zelo velikokrat omenjen v Cankarjevem delu, drugi pa je obrat ne na desno — ampak na levo. Pri teh središčnih likih ni nikoli na nobenem mestu označen kakršnikoli odnos do vere. Noben Cankarjev junak ni veren, ne vidi smisla svjega življenja v krščanskem ali katoliškem smislu, torej v onostranskem življenju. Smisel njegovega življenja je boj za tostranski obstoj, za spremembo razmer, ideje v človeški družbi, ki bodo to družbo napravile lepšo.

Če se katoličani tolikokrat vračajo k trditvam o Cankarjevem verstvu, potem jih lahko opravičujejo le s čisto zunanjimi momentimi; Cankarjevo sodelovanje v katoliškem tisku ali pa njegovi znani ekscesi nimajo opraviti z njegovim literarnim delom, pač pa so zrcalo Cankarjeve življenjske krize, njegove življenjske epizode, človeka, ki se čuti v družbi izobčenega in ga družba v takšne ekscese sili. In če je Cankar sodeloval v "Dom in svetu", potem je zato, ker se je tedaj revija pod vodstvom Izidorja Cankarja odprla vsem modernim smerem.

Cankarjev odnos do vere se v resnici nanaša na tri komplekse: na lepoto, resnico in ustvarjenje. In v teh primerih Cankar tudi rabi pojem boga. Bog ni mišljen katoliško, nima verskega smisla, pač pa je mišljen kot skrajna napetost človeškega duha, v kar umetnik v svojem ustvarjanju prihaja.

Cankar pa je tudi od vsega začetka intuitivno nagnjen k socializmu in se je kasneje socialistični ideji tudi popolnoma predal. In pri človeku kot je Cankar, ki je stvari pretehtal do dna, ni mogoče, da bi se nasprotna ideja vezala s socialistično.

JOSIP VIDMAR: Med pomembne stvari, ki jih je Cankar obravnaval, sodi tudi problem hrepenenja, le-to je po svojem smislu nedefinirano in po izvoru nejasno, a brez cilja in brez konca. Čeprav je v tem hrepenenju nekaj spiritualističnega, pa je vendar po naravi nasprotno vsaki religioznosti.

FRANC PETRÈ: Hrepenenje je osnovna črta moderne in je v ozki povezanosti z izobčenstvom. Umetnikovo nezadovoljstvo je svet njegovih sanj in v tem smislu je hrepenenje nekaj realnega, obstoječega. Cankar svoj odnos do vere natančno opredeljuje v svojem članku Almanahovci, kjer v svoji polemiki s teologi pravi: "Iz srca jim zavidam, te srečne ljudi. Tako mladi in že je zaključen razvitek njih duš, že so njegovi nazori popolnoma izčisteni...". S tem popolnoma odklanja nazor katoliškega človeka. Njim, ki ne poznajo radovednega spraševanja ne nemirnega iskanja in je zanje vse jasno, postavlja Cankar nasproti svoj pogled, pogled nemirnega človeka, svoje iskanje resnice, ki ga dosledno, od začetka do konca povezuje z materialističnim svetovnim nazorom.

MARJA BORŠNIK: Protestantizem, katolicizem pomenita dogmo, nekaj zaprtega. Velik in svoboden umetnik, kakor je bil Cankar, pa nikakor ni mogel biti dogmatik, zaprt v prostor protestantizma ali katolicizma. Cankar je bil dogmatik samo toliko časa, dokler je bil na Vrhniki, ko ga je vzgajala njegova religiozna, verna in v katoliški dogmi vzgojena mati. Iz te vere, dogme pa je Cankar zrasel in jo zapustil že leta 1893. Od tedaj ni igrala zanj nobene vloge.

Kar zadeva Cankarjev problem in simbol hrepenenja, pa je treba poudariti, da je bilo pomembno ne samo zanj, temveč za vso modernost. A še zlasti pri Cankarju se pojavlja zelo zgodaj kot pojem ljubezni. Cankar je imel globoko vero v ljubezen, ki se ni vezala z onostranstvom kot takim, ampak z religioznostjo, tipično Cankarjeve vrste. V njegovi ljubezni je religioznost bila, bila je v ljubezni do matere, v erotiki, v socializmu. Ta religiozni temelj pa odklanja vsako dogmo, vsake vrste religijo, odklanja vero, išče nekaj novega, nekaj nasprotnega, kar prevladuje v družbi. Cankar je iskal nekaj novega in njegovo iskanje lahko povežemo z iskanjem, z vero v socializem.

MARKO KRAVOS: Cankarjev odnos do vere se kaže v njegovem jeziku, biblijskem stilu.

Krščanstvo kot dolga leta prevladujoča civilizacija je imelo v vseh podrobnostih razvit stil. In ta razvit stil mu je gotovo ustrezal, postal je stil Cankarjevega ustvarjanja, njegovega simbolizma.

JANKO LIŠKA: Katolicizem, krščanstvo, verstvo je bil sekularni pojav, ki je živel globoko v našem ljudstvu. Bil je sestavina duhovnega življenja. Cankar pa je šel čez to. Veroval je v znanost, v umetnost, hkrati pa je vedel, da vera o znanosti in umetnosti ne bo še tako hitro postala last širokih ljudskih množic. Zato tudi njihove ver ne napadel, kajti vede! je, da se ta vera ne more spremeniti čez noč. Napadel pa je malomeščanstvo,

dvoličnost, liberalizem kot nekaj površnega ter se hkrati vztrajno prizadeval za izborazbo, za lepše življenje ter ga v določenih situacijah ponujal tudi katolicizmu.

DIMITRIJE VUČENOV: Hrepenenje ima emocionalni temelj in to je pri Cankarju tudi pomembno. Iz čustva se je porodilo hrepenenje, toda ne le hrepenenje v emocionalnem smislu, pač pa hrepenenje, ki je izražalo odnos do družbe. Postal je nekaj racionalnega, kar se v posameznih trenutkih odraža v določenih smereh, pa se vendar nikoli ne more do kraja izoblikovati.

Če se je Cankar v svojih delih opredeljeval za religiozno metaforiko in simboliko, se je zato, ker je bila tedaj to zelo komunikativna umetnost.

JOSIP VIDMAR: Kar zadeva Cankarjev stil, ki je često povezan z religioznimi pojmi, je treba poudariti naslednje: Cankar je v bistvu moralist, človek ki je zavzet za moralne probleme človeka. Pri tem pa je Cankar tudi patetičen. In da bi izrazil etično patetiko, je Cankar iskal nekaj vihravega, kar pa je lahko dobil le v svetem pismu in katoliški pridigarški retoriki. Le-to pa je iskal Cankar brez notranje zveze s katoliško moralistiko, saj jo je v bistvu zaničeval.

Nabrežina

(Nadaljevanje z 2. strani)

sveta ki je, med drugim, odobril novi gradbeni pravilnik in izrazil povoljno mnenje za poimenovanje osnovne šole v Nabrežini po Virgilu Ščeku, bivšemu poslancu v rimskem parlamentu, duhovniku in zaslužnemu antifašistu ter borcu za narodnostne pravice Slovencev v Italiji. V zvezi s poimenovanjem nekaterih šol v občini smo izvedeli, da je nabrežinsko didaktično ravnateljstvo za slovensko šolo odposlalo šolskemu skrbništvu v Trstu naslednje prošnje: Osnovna šola v Šempolaju naj bi bila poimenovana po padlemu borcu-heroju STANISLAVU GRUDNU; šola v Sesljanu po pisatelju KARLU ŠTREKLJU in šola v Medjevasi po učitelju JOSIPU ŠTANTI. Ti predlogi, o katerih se bo kasneje izrekel tudi občinski svet, so izšli iz posvetov s starši otrok in z vaščani posameznih krajev.

V teh dneh se naši tovariši devinsko-nabrežinske sekcije KPI vneto pripravljajo na krajevni praznik komunističnega tiska (spored objavljamo na drugem mestu: op. ur.), ki se bo vršil 23. 24. in 25. julija na odbojškarskem igrišču v Nabrežini.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor ALBIN ŠKERK
Odgovorni urednik
ANTON MIRKO KAPELJ
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 2.500 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebianca, 12